

Chronologie

Pojem chronologie

Rozdělení

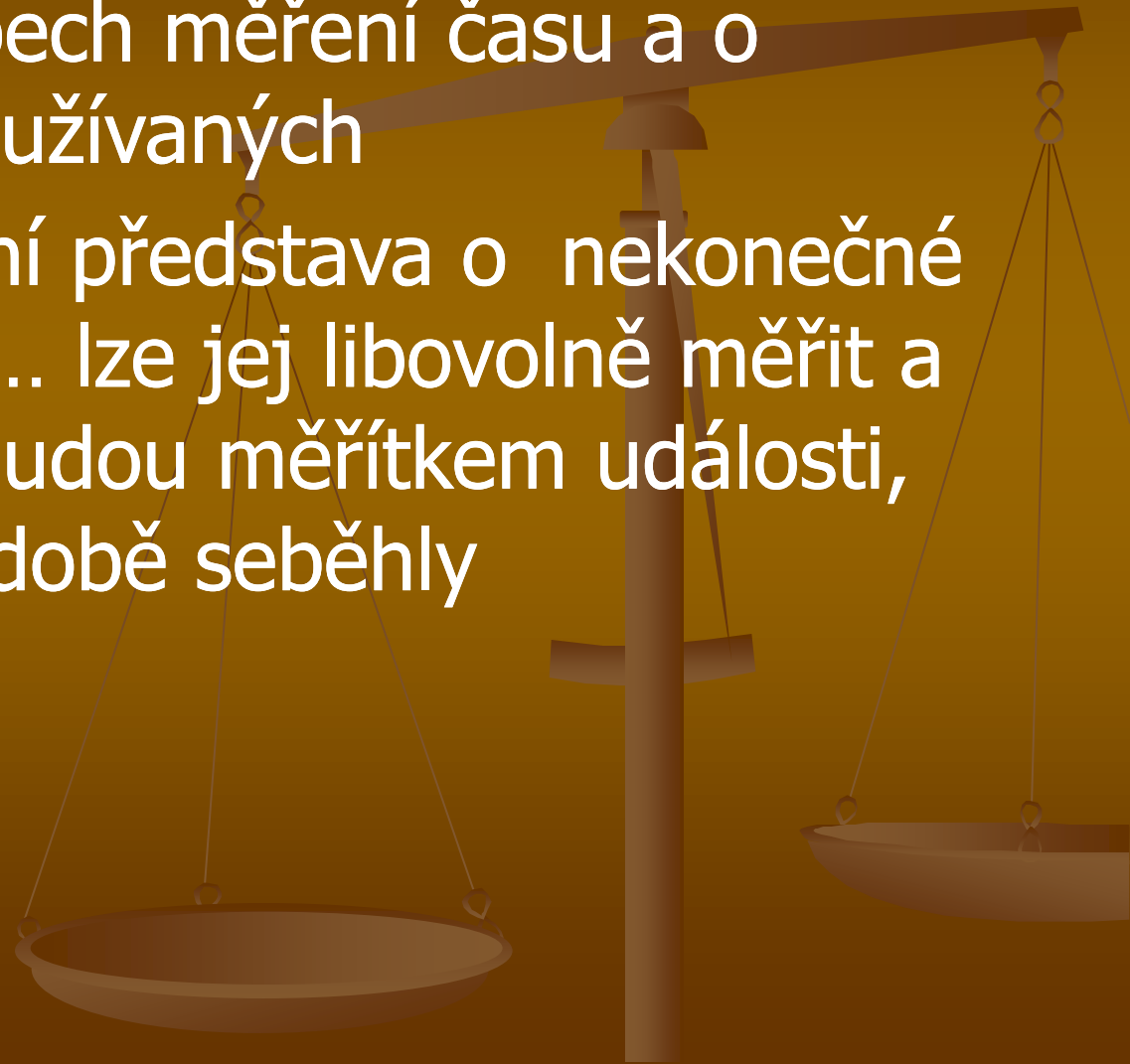
Dělení roku

Týden

Juliánský kalendář

Chronologie

- Nauka o způsobech měření času a o měřácích k tomu užívaných
- čas = subjektivní představa o nekonečné řadě okamžiků ... lze jej libovolně měřit a dělit, pokaždé budou měřítkem události, které se v jisté době seběhly

Pomůcka k dělení a měření času

- Pravidelně se opakující střídání přírodních jevů

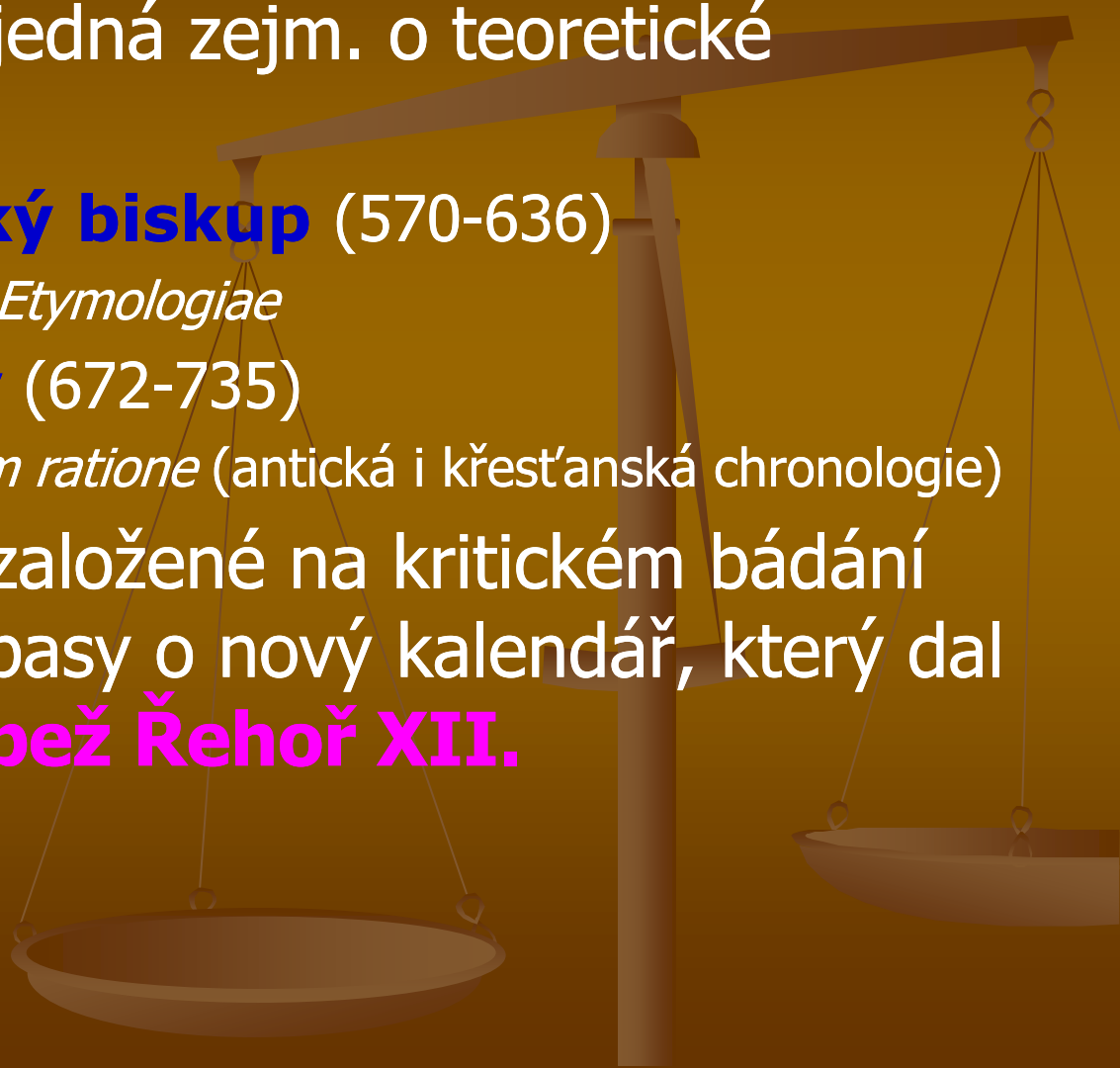
Dvojí úkol chronologie = dvě části

- 1) **chronologie matematická, astronomická**
 - Předmětem: skutečný stav pohybu země a měsíce a zdánlivého pohybu slunce
 - Chronologie jen shrnuje poznatky astronomie a kosmické fyziky
 - ... pro historiky jsou lepší srovnávací tabulky
- 2) **chronologie historická**
 - Důležitá pomůcka: historické památky všech druhů, zejm. zprávy antických spisovatelů o prostředcích užívaných k měření času

Zvláštní oddíl tvoří Křesťanská chronologie!!

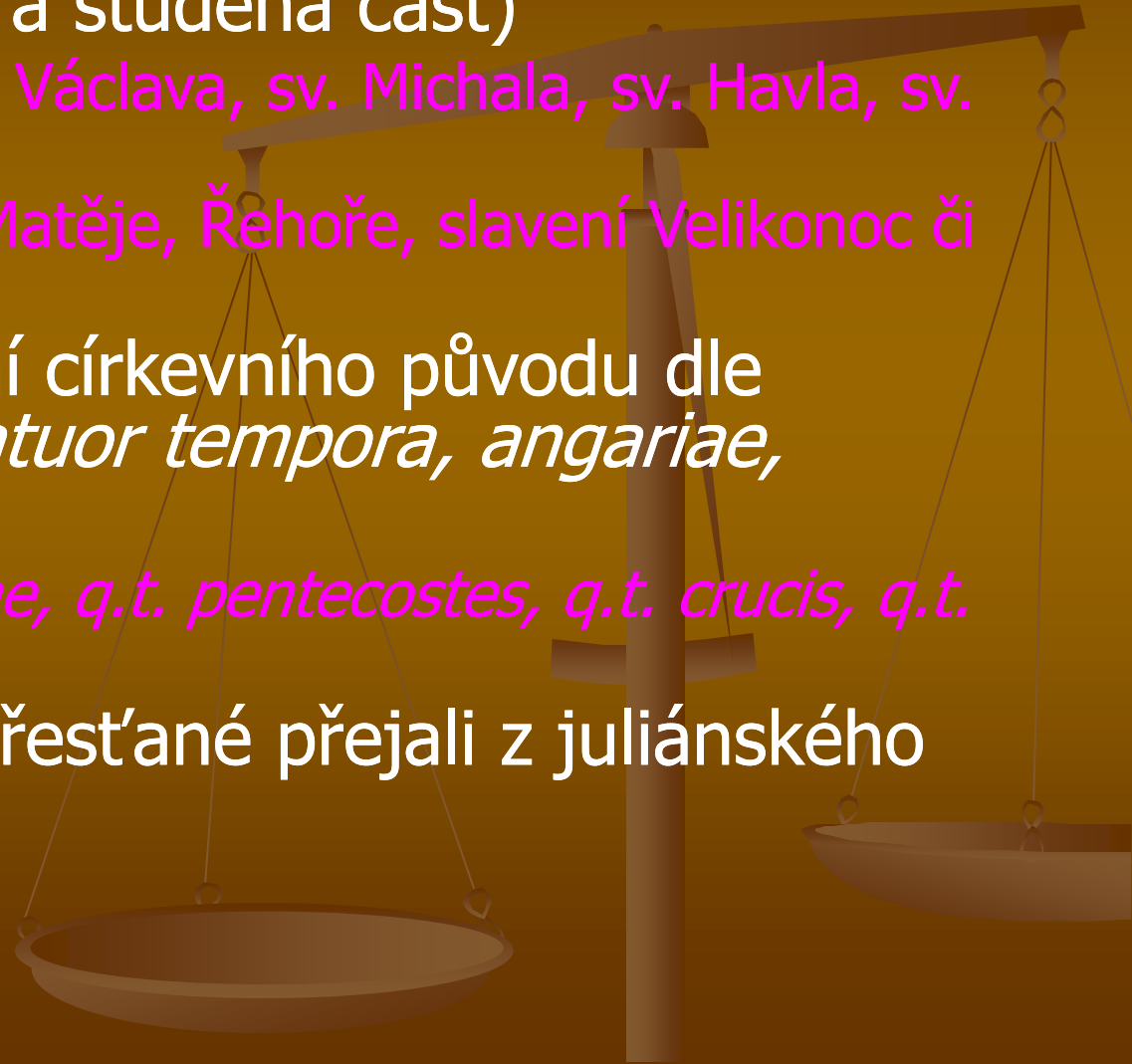
Vědecké studie

- Ve středověku se jedná zejm. o teoretické výklady
 - **Isidor, sevillský biskup** (570-636)
 - *De natura rerum; Etymologiae*
 - **Beda Ctihodný** (672-735)
 - *Liber de temporum ratione* (antická i křesťanská chronologie)
- Vědecká studium založené na kritickém bádání poté souvisí se zápasy o nový kalendář, který dal světu **r. 1582 papež Řehoř XII.**

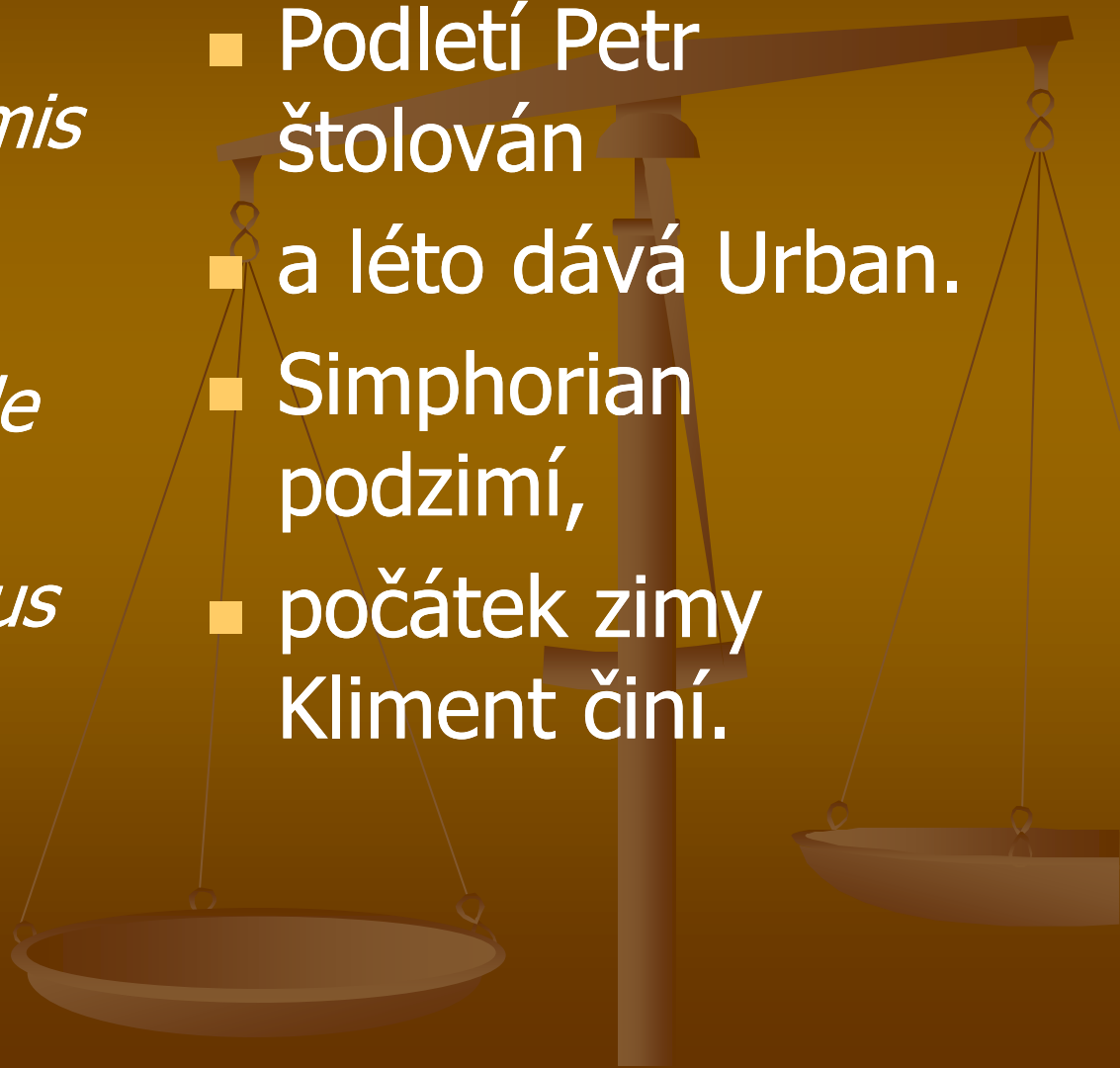
Dělení roku

- **Na 2 části** (teplá a studená část)
 - Zač. zimy: den sv. Václava, sv. Michala, sv. Havla, sv. Martina
 - Zač léta: den sv. Matěje, Řehoře, slavení Velikonoc či sv. Jiří
- **Na 4 části** (dělení církevního původu dle suchých dní – *quatuor tempora, angariae, jejunia legitima*)
 - *q.t. quadragesimae, q.t. pentecostes, q.t. crucis, q.t. adventus*
- **Na 12 měsíců** (křesťané přejali z juliánského kalendáře)

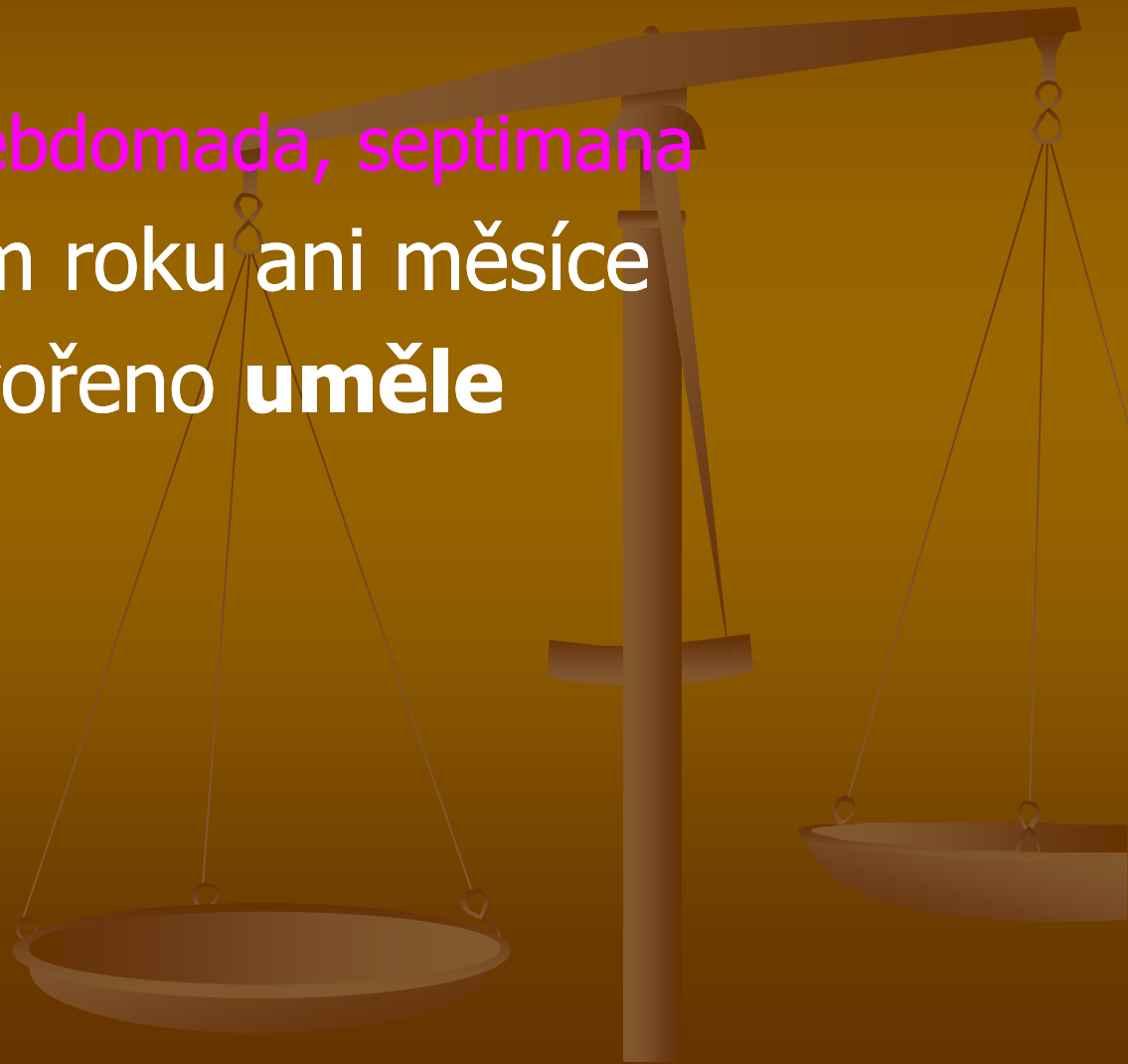
Verše – pro lepší zapamatování

- *Festum Clementis (23/XI) caput hiemis est venientis.*
- *Ver Petro (22/II) detur; estas exinde sequetur.*
- *Hoc autem Urbanus (25/v).*
- *Autumnus Symphorianus (22/VIII).*
- Podletí Petr štolován
- a léto dává Urban.
- Simphorian podzimí,
- počátek zimy Kliment činí.

Týden

- Týden = 7 dní
 - hebdomas = hebdomada, septimana
- Nevznikl dělením roku ani měsíce
- Dělení bylo vytvořeno **uměle**
- Vznikl **v Orientě**

Židé

- Značí dny číslly
- Poslední den zvláštní jméno: **sabbat**

Císařská doba

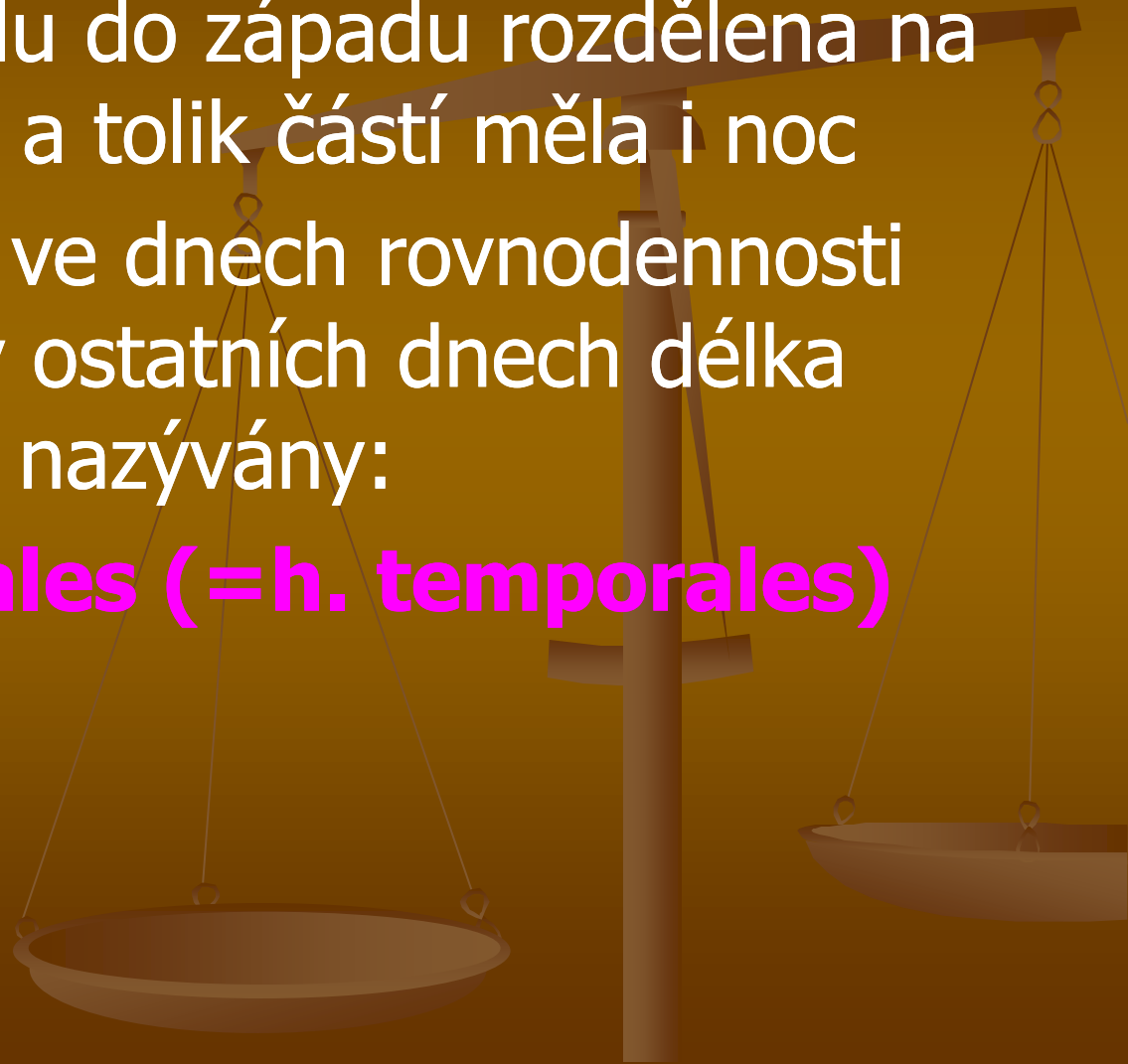
- Ujímají se zvyky a pověry
 1. Dělení dle židovského způsobu
 2. Obliba také dle egyptského učení
 - 7 oběžnic:
 - Saturn, Slunce, Měsíc, Mars, Merkur, Jupiter, Venuše
- Astrologové nazývali oběžnice „vladaři dne“ = *Domini dei*
- Latinská jména: dies Saturni, d. Solis, d. Lunae, d. Martis, dies Mercurii, d. Jovis, d. Veneris

Křesťané - týden

- Po způsobu židovském
- Jméno Sabbat však ztrácí na významu
- Názvem sabbatum označovali celý týden
- Brzy přijato pojmenování dle oběžnic
- Svátek přeložen na **Dies Solis=den Páně**
- V církevních spisech zaváděny nové názvy týdenních dnů: *dies Dominica, feria secunda, f. tertia, f. quarta, f. quinta, f. sexta* (pátek)
- Týden a neděle jako sváteční den ustanoveny dekretem císaře Konstantina r. 321

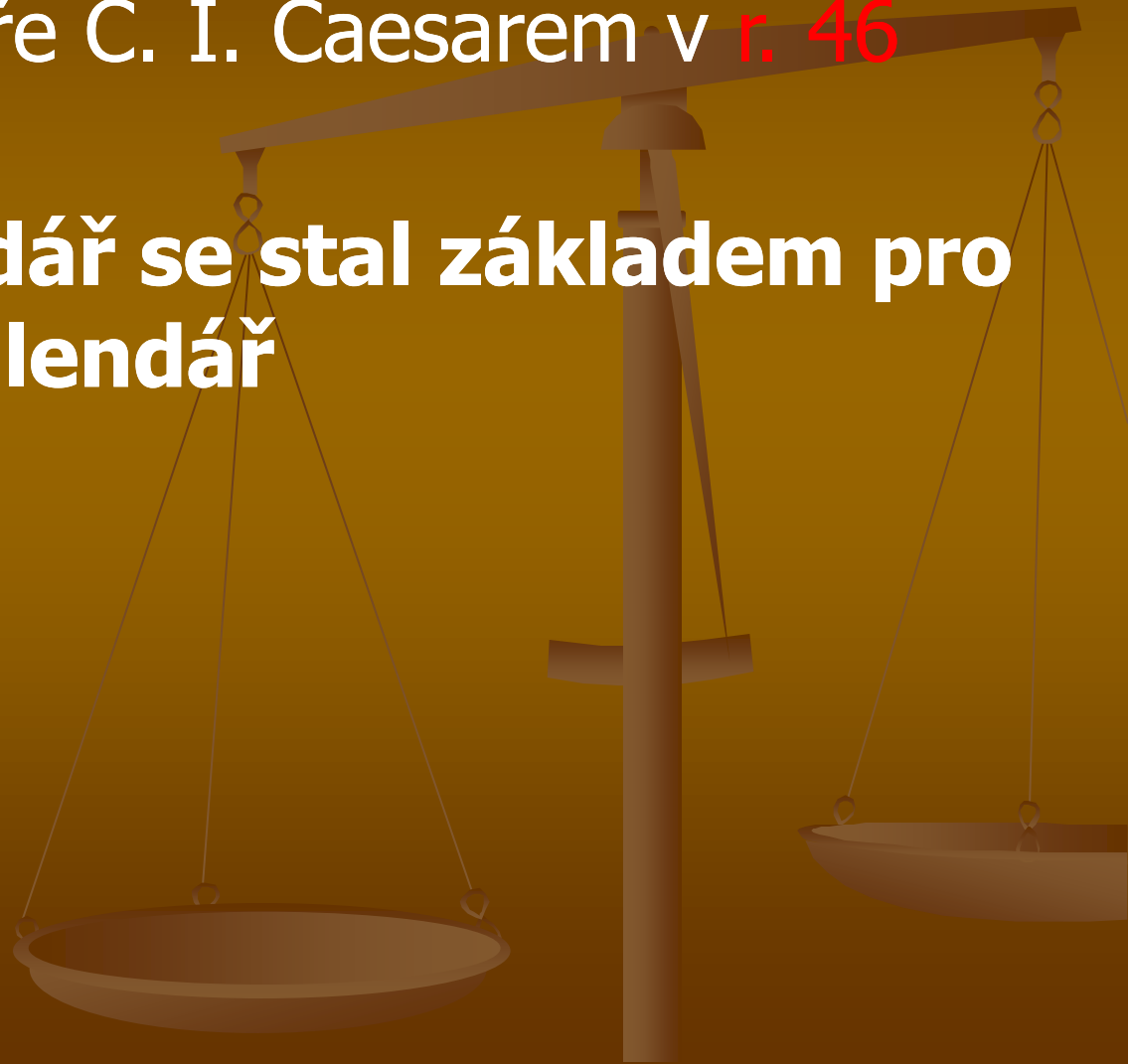
Středověké dělení na hodiny

- Doba od východu do západu rozdělena na 12 stejných dílů a tolik částí měla i noc
- Hodiny byly jen ve dnech rovnodennosti stejně dlouhé, v ostatních dnech délka značně kolísala, nazývány:
 - » **horae inaequales (=h. temporales)**

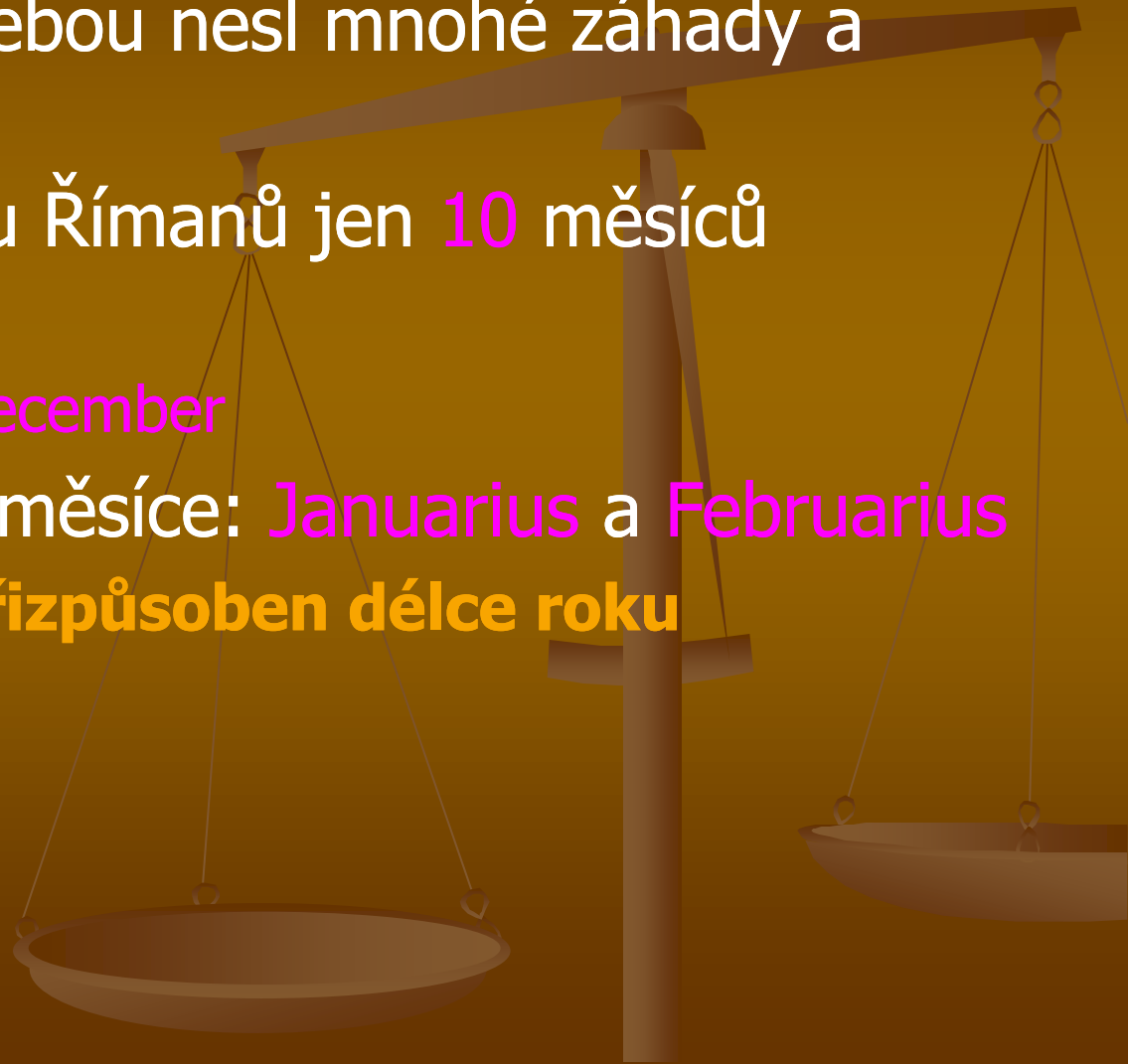
Juliánský kalendář

- Úprava kalendáře C. I. Caesarem v r. 46 př. Kr.
- Římský kalendář se stal základem pro středověký kalendář

V nejstarších dobách

- Vývoj kalendáře sebou nesl mnohé záhady a sporné záležitosti
 - Původně měl rok u Římanů jen 10 měsíců
 - 1. měsíc: **Martius**
 - Poslední měsíc: **December**
 - Postupně přidány měsíce: **Januarius a Februarius**
 - » **Občanský rok přizpůsoben délce roku měsíčního**
- Celkem: 355 dní**

355 dní v roce rozděleno do 12 měsíců

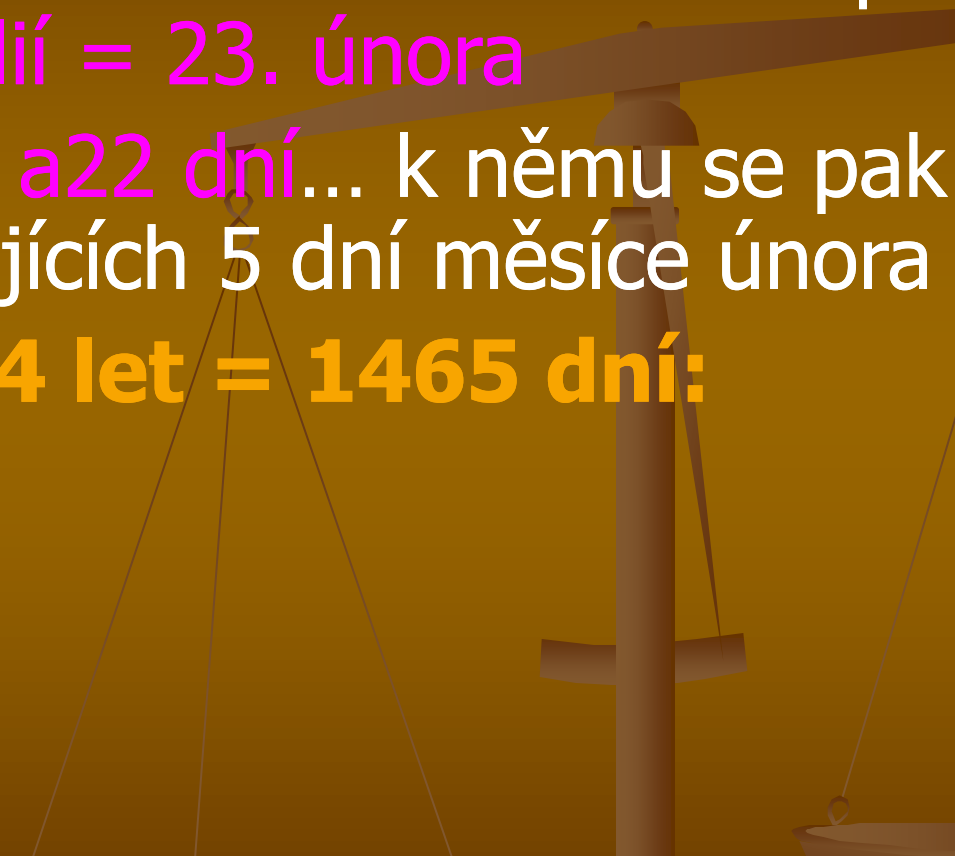

■ Martius	31	■ September	29
■ Aprilis	29	■ October	31
■ Maius	31	■ November	29
■ Junius	29	■ December	29
■ Quintilis	31	■ Januarius	29
■ Sextilis	29	■ Februarius	28

Změny v římském kalendáři

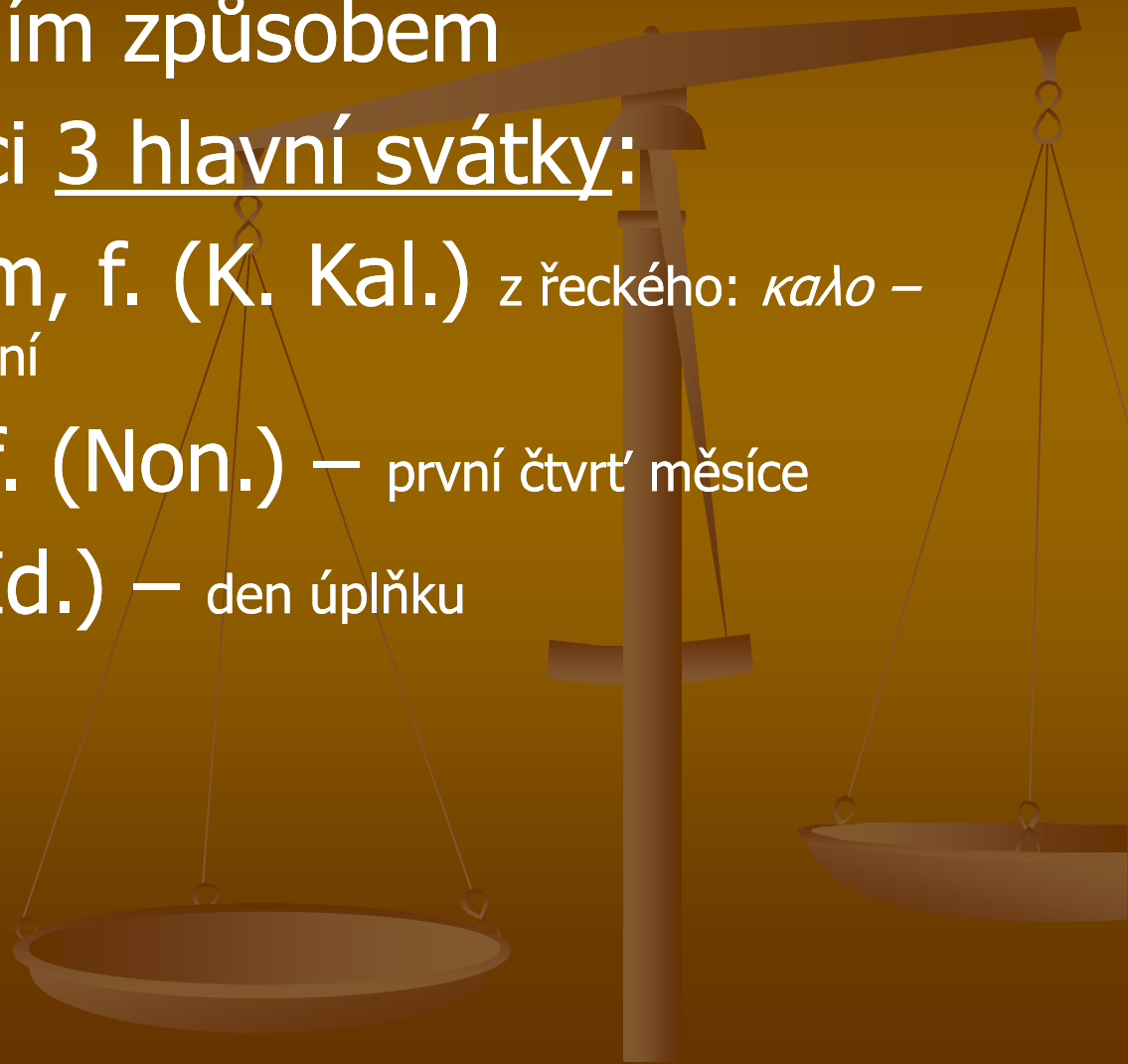
- Martius – 1. měsícem roku až do r. 190 př.
Kr., kdy byl začátek přeložen na 1.
Januarius
- Potřeba udržet svátky ve shodě s ročním počasím » kalendářní rok byl vyrovnáván s délkou slunečního roku vsouváním hrudného měsíce = **Mercedonius** (u Plutarcha) = ***mensis intercalarius*** či ***intercalaris***

Mercedonius

- Měl se vkládat každého druhého roku po svátku **Terminálií = 23. února**
 - Měl střídavě **23 a 22 dní...** k němu se pak přidávalo zbývajících 5 dní měsíce února
- » **vytvořen kruh 4 let = 1465 dní:**
1. rok: 355 dní
 2. rok: 378 dní
 3. rok: 355 dní
 4. rok: 377 dní
-

Dny v měsících

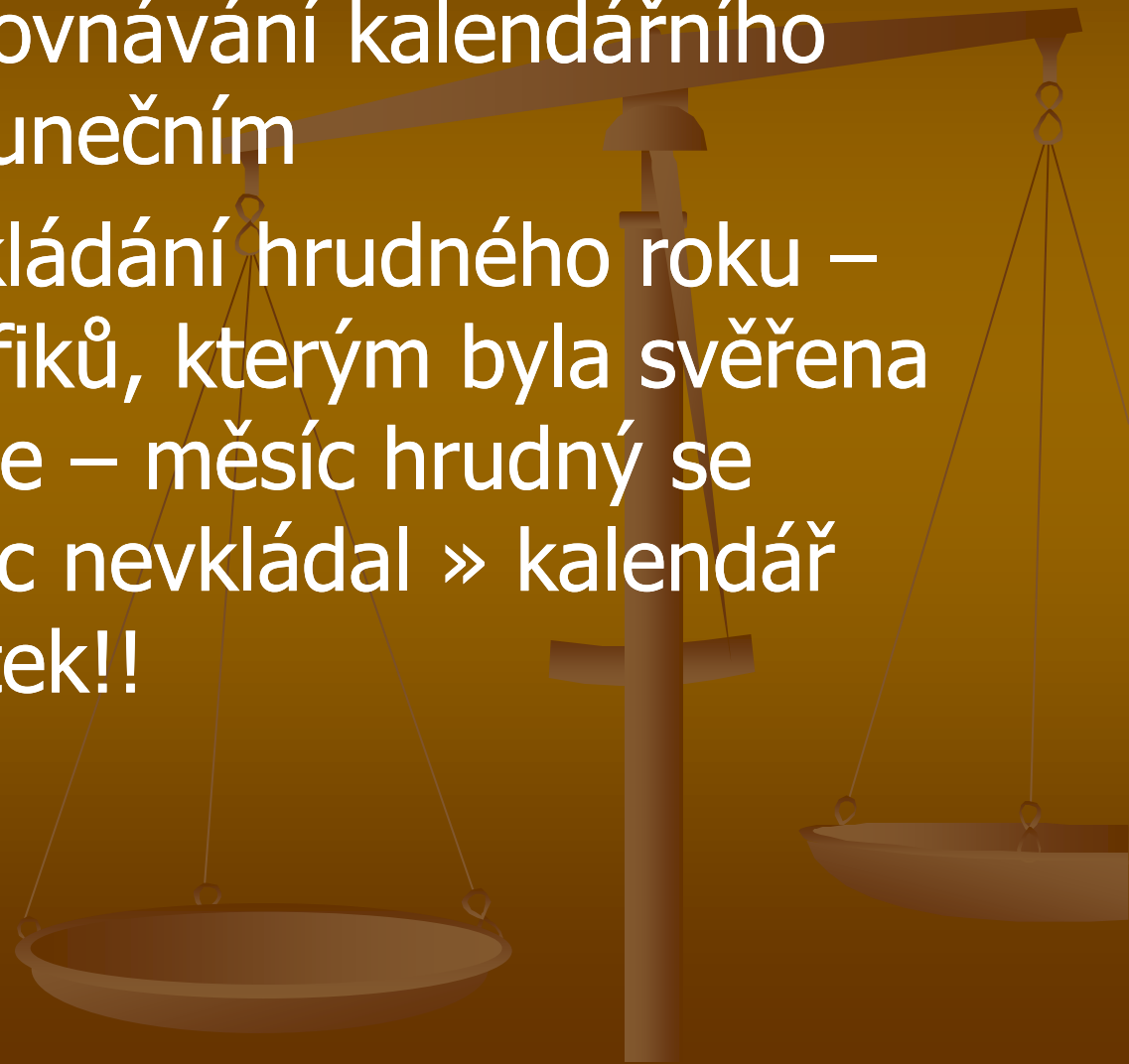
- Počítáno zvláštním způsobem
- V každém měsíci 3 hlavní svátky:
- **Kalendae**, arum, f. (K. Kal.) z řeckého: *καλο* – pontifex ohlašoval novoluní
- **Nonae**, arum, f. (Non.) – první čtvrt' měsíce
- **Idus**, uum, f. (Id.) – den úplňku

Nedokonalost kalendáře

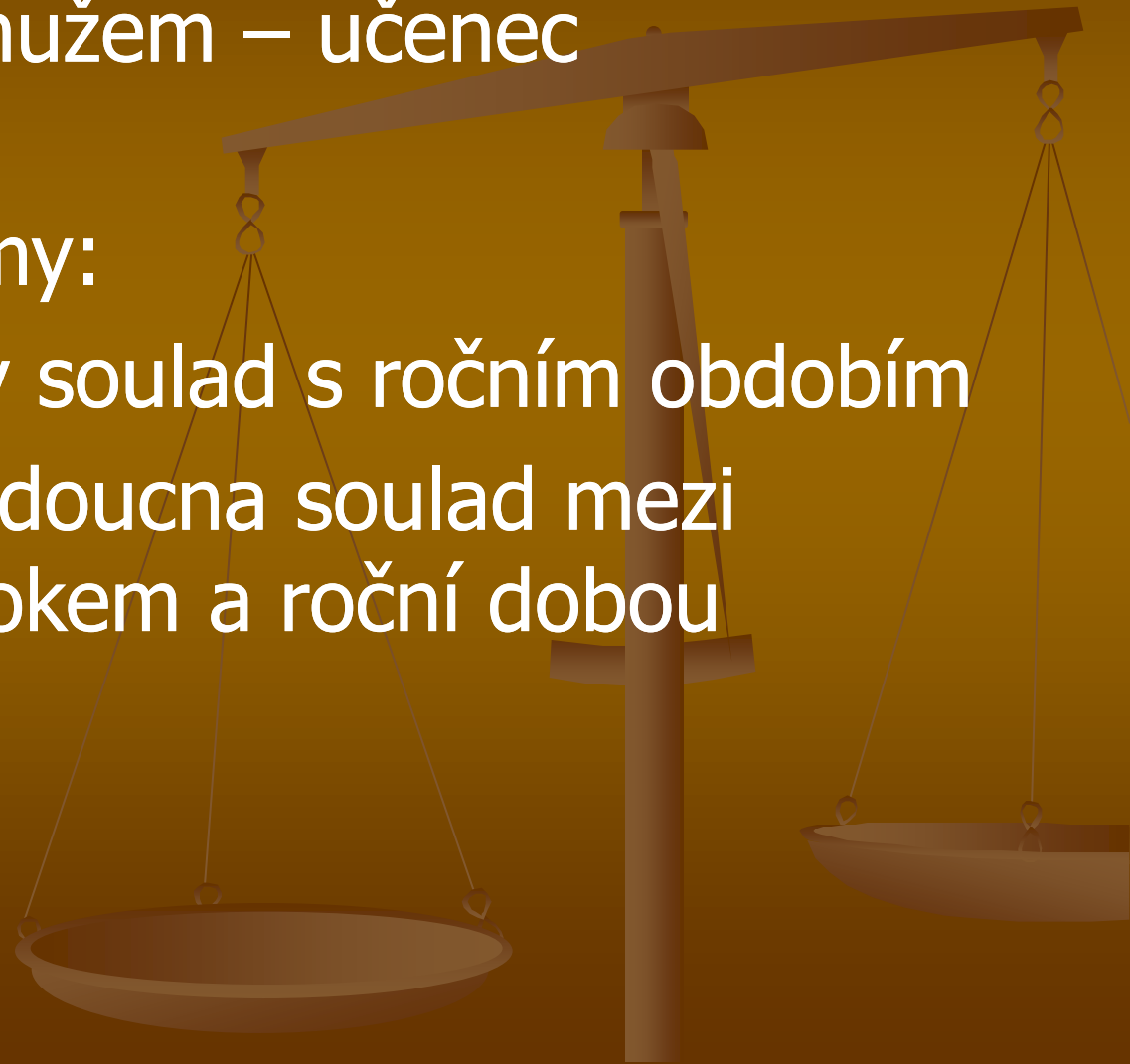
(nutnost reformy?!)

- Nedokonalé vyrovnávání kalendářního roku s rokem slunečním
- Nepravidelné vkládání hrudného roku – nedbalost pontifiků, kterým byla svěřena správa kalendáře – měsíc hrudný se několik let vůbec nevkládal » kalendář uveden ve zmatek!!

Caesarova reforma = Juliánský kalendář

- Významným mužem – učenec **Sosigenes**
- Dvojí cíl reformy:
 1. Měsíce uvést v soulad s ročním obdobím
 2. Zajistit i do budoucna soulad mezi kalendářním rokem a roční dobou

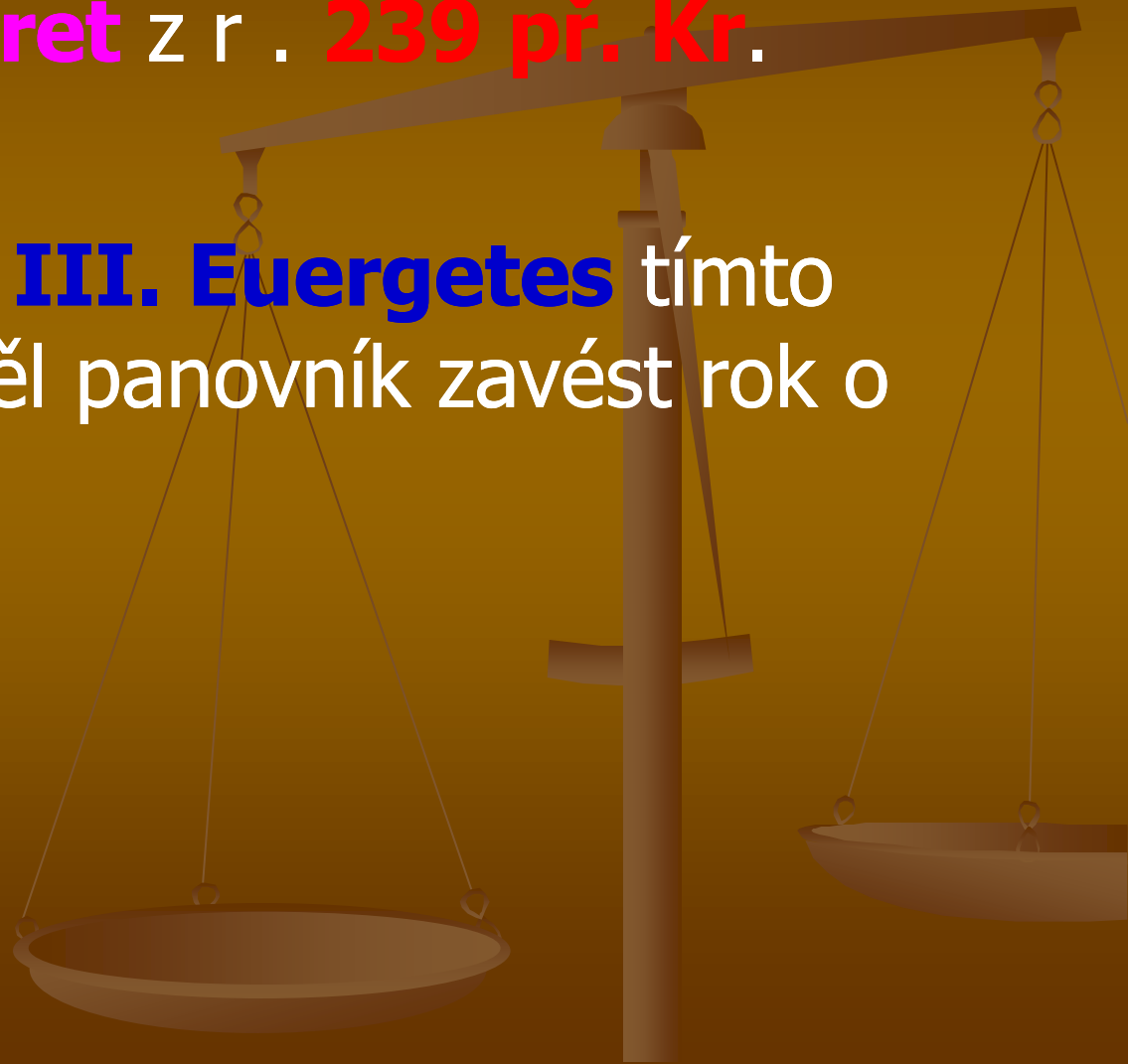

Praktické kroky reformy

1. V roce ***C. Julio Caesare III. M. Aemilio Lepido coss.*** byl vsunut do měsíce *Februarius* hrudný měsíc o 23 dnech a mezi *November* a *December* přidány dva přestupné měsíce (*menses intercalares*) o 67 dnech » **annus confusionis ultimus** od 13. října r. 47 př. Kr. do 31. prosince 46 př. Kr o 445 dnech
2. Caesar zavedl pevný=stálý **sluneční rok** (upustil od měření dle měsíčních měsíců), nařídil aby občanský rok měl 365 dní a každého čtvrtého roku aby se vkládal přestupný den » čtyřletý kruh o 1461 dnech (1 rok 365 a ¼ dne)

Caesarova úprava roku egyptského původu?!

- **Kanopský dekret** z r . **239 př. Kr.**
 - **Ptolemaeus III. Euergetes** tímto dekretem chtěl panovník zavést rok o **365 a 1/4 dne**

Po Caesarově reformě

- Označování dnů starého kalendáře dle 3 významných dnů ponecháno
- Prvním měsícem Caesar stanovil:
 - **1. Januarius**
- 1. rokem juliánského kalendáře byl rok **45 př. Kr.** (709 od založení Říma)
 - V tomto roce poprvé upravena délka měsíců – **sluneční rok o 10 dní vzrostl**

10 dní navíc...

■ Januarius	31	■ Quintilis	31
■ Februarius	28	■ Sextilis	31
■ Martius	31	■ September	30
■ Aprilis	30	■ October	31
■ Maius	31	■ November	30
■ Junius	30	■ December	31

Rozdělení roku

- Začátek jara 25. březen (*VIII kal. Apr.*)
- Začátek léta 24. červen (*VIII kal. Quint.*)
- Začátek podzimu 24. září (*VIII kal. Oct.*)
- Začátek zimy 25. prosinec (*VIII kal. Jan.*)

Změny v pojmenování měsíců

- Quintilis změnen na **Julius** (dle návrhu M. Antonia r. 44 př. Kr.)
- Sextilis nazván **Augustus** (usnesením senátu po konečné úpravě kalendáře)

